

---

1. Søndagslandet

De fleste atlas er tegnet feil. De gir bare et bilde av Australia slik landet ser ut fra den nordlige halvkule, og alle navnene er skrevet opp ned. I de seneste årene er australierne gått i gang med å tegne sine egne verdenskart, hvor det australske kontinentet legges i sentrum og ikke blir gjemt bort nede i høyre hjørne. Finnmarkingene, som pleier å få sitt fylke deformert oppe i høyre hjørne, burde ha sansen for slike kart. Verden forandrer seg når man ser et Europa som er krympet og skjøvet ut i periferien. Britene døpte landet antipodene fordi alt var så bakvendt. Når normale folk kunne nyte sommeren, var det vinter på antipodene. De hadde dag når andre hadde natt, og også solen gikk feil vei. Lenge var de som bodde i Australia så overbevist om at den britiske måten å se verden på var den riktige, at de til og med malte det australske landskap i samme saftiggrønne og tåkeblå farger som de britiske landskapene. De australske fargene er annerledes. Jorden er rød, og trærne varierer i grågrønne nyanser som kan gå helt over i gråblått. Om sommeren legger tørken gylne farger ut over landskapet, og det finnes ikke grønne farger i miles omkrets. I dag kan australierne le av gamle dårskaper, og tegne kart hvor alle vi andre står på hodet.

Melk og honning

Australia har alt, eller i alle fall nesten alt. Det australske kontinent favner om så mye, at den som skal rekke å oppleve det hele trenger mer enn ett liv. Naturen var både streng og gavmild, da landet ble skapt, og de nye menneskene som kom dit for et par hundre år siden, hadde det vondt før de fikk det godt. Men da de først fikk grepet på landet, fikk de det over all måte godt. Landet deres bugner ikke bare av melk og honning. Klimaet tillater dem også å dyrke alt det som hjertet måtte ønske, ikke bare til eget bruk, men også til andres. Nede i jorden ligger ufattelige rikdommer i form av alle slags mineraler som hittil har gitt Australia store inntekter, og som langt inn i framtiden fortsatt vil sikre den australske levestandard (kapittel 3).

Velstanden er til å ta og føle på, og Australia har i det siste århundre ligget høyt på statistikken over verdens rikeste land.

En annen type rikdom ligger i det store innslaget av ulike folkeslag. Innenfor de australske grenser rommes de fleste europeiske kulturer, islett av orientalske sivilisasjoner, sporene etter en gammel urbefolkning, og nyere amerikanske påvirkninger. Gjennom dette mangfold veves den spesielle australske livsstilen. Det har ofte vært sagt at Australia er en kulturell smeltedigel. Millioner av immigranter som allerede var formet av sine egne nasjonale kulturer, møttes i et samfunn som ennå var uferdig. Fortsatt har Australia ikke funnet sin endelige form. Opp i den store kjelen helles stadig nye strømmer av immigranter, og mangfoldet bare vokser (kapittel 7). Det er ingen gitt å vite hvordan det endelige resultat vil bli, når temperaturen en gang blir skrudd ned. Australia er et samfunn på vei.

Den utrolige vakre og varierte naturen er en tredje type rikdom. I dette tynt befolkete landet er det meste av kontinentet fortsatt uberørt natur, og de mange dyreslag, fugler og vekster kan langt på vei utfolde seg slik de har gjort i tusener av år, uten å bli ødelagt av mennesker og deres forurensning.

Klimaet varierer fra evig sol langs gullkysten, tung og fuktig varme i Darwin året rundt, til norsk vestlandsvær i Tasmania og lettere frost i Canberra om vinteren. Naturkreftene demonstrerer sin styrke når voldsomme orkaner får fritt spillerom på ferden over hele det flate kontinentet, eller når områder som ikke har kjent regn på noen år, plutselig får hele sin rasjon i løpet av et døgn eller to. Langs kystene er det hundrevis av kilometer med gygne sandstrender. Det er også dramatiske fjellformasjoner som får sjøen til å virvle opp i hvite kaskader når vannet presses opp gjennom underjordiske kanaler, og det er tunge grønne vekster som henger som en ugjennomtrengelig mur mellom sjø og land. Skogkledde åser med noe sånt som 450 forskjellige slags eukalyptustrær, uendelige ørkenstrekninger, røde og forrevne fjell, regnskog og verdens 8. vidunder, korallrevene ved Great Barrier Reef, bidrar alt sammen til variasjonen. Australia er et land det er lett å lage turistbrosjyrer for. Motivene ligger på rekke og rad og ber om å bli mangfoldiggjort og lagt mellom to permer.

Innenfor disse rammene har australierne greid å utvikle et samfunn som er relativt demokratisk, og skapt en livsstil som gjør Australia til et søndagsland. Australia var det første land i verden som fikk alminnelig stemmerett og en representativ styringsform. Det skjedde allerede i 1903, mens Norge måtte vente til 1915. Dog må det sies at den australske urbefolkning ikke var del av det tidlige demokrati, for den fikk ikke stemmerett før seksti år senere (kapittel 6). Australierne gikk også tidligere enn andre land inn for å sikre arbeidernes interesser, og det satte likeledes i gang tidlige velferdsordninger (kapittel 3). I dag er Australia et middelklasseland og et velstandsland, uten særlig store klasseforskjeller. Den vedvarende velstanden har hjulpet det store flertall til å leve det gode liv, og geografien har gitt dem mulighetene for å la det gode liv utfolde seg i omgivelser som bare de aller rikeste i vår del av verden kan koste på seg til daglig. Trass i utbredte forestillinger om at australiere flest holder til ute i bushen, er de et byfolk. Attifem

prosent bor i byer, og to tredeler av befolkningen har klumpet seg sammen i delstatenes hovedsteder. Men det innebærer ikke at de har mistet kontakten med naturen eller er blitt bymenne-sker. Australierne er først og fremst et utendørsfolk, og hele deres levemåte er knyttet til de muligheter for utfoldelse den varierte naturen gir. Fra å være en straffekoloni har Australia utviklet seg til å bli en nasjon av livsnytere som setter fritidslivet i høysetet. Å leve på australsk er å leve det gode liv. Men likhetsidealet står sterkt, og det er en allmenn oppfatning at det gode liv ikke skal være forbeholdt de få, men i utgangspunktet tilhører alle.

Som i alle andre paradis er det slanger også her, og det er dem som har reist spørsmålet om ikke en altfor langvarig diett av melk og honning kan bli for mye. Australia er mer enn turist-brosjyrenes eventyrland med bilder av flammende røde solned-ganger og romantiske beskrivelser av livet i bushen. Det er også et land som sliter med en tung historie og en politisk umoden-het som igjen kan komme til å korte ned på framtidens søn-dager.

Likhet og likhet

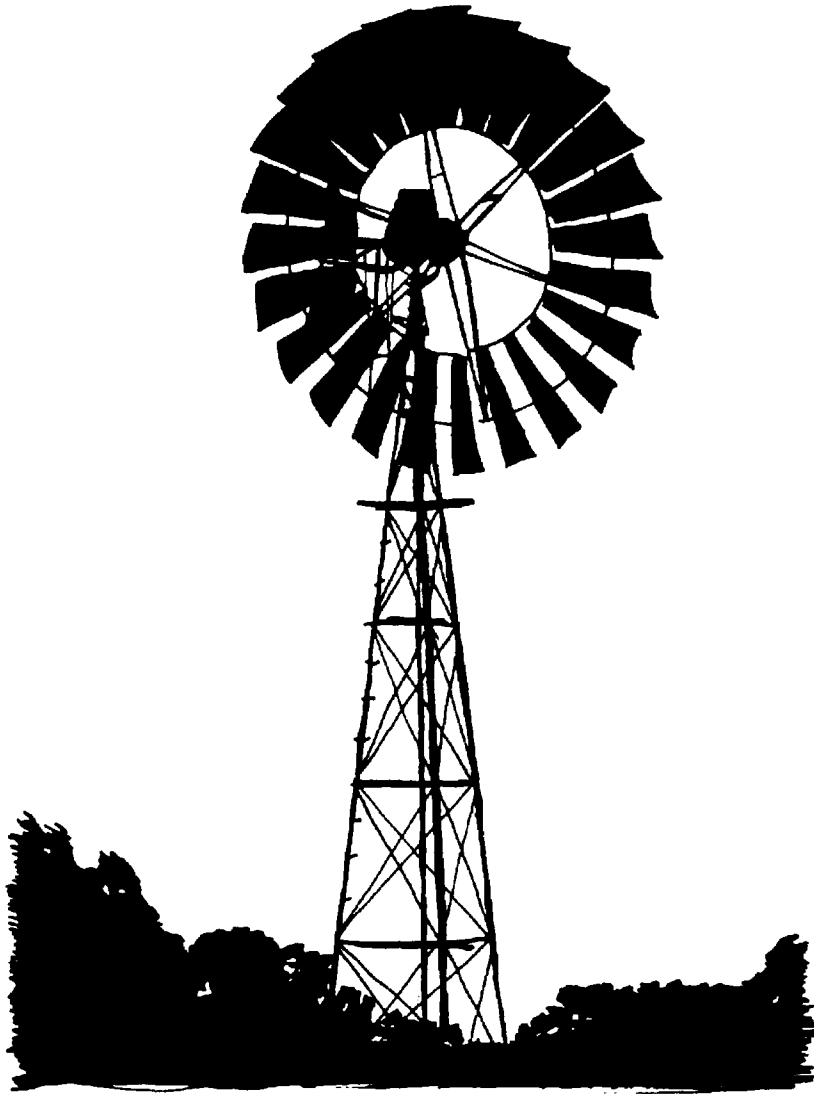
Myten om Australia som et av de mest demokratiske land i verden virker så riktig når man ser på den måten australierne omgås hverandre. De gjør liten forskjell på folk når de snakker med dem, og de legger ganske bevisst vekt på å ikke snakke 'ned' til andre. Det regnes rett og slett for uhøflig. Folk tiltaler hverandre med fornavn, uten hensyn til rang og stand. De går også så uformelt kledd at det er vanskelig å vite forskjell på velstående og mindre velstående. Det samme finner vi i andre land hvor klimaet er godt og varmt. Men i Australia understre-ker den uformelle klesdrakten den uformelle måten å være på. De er lite interessert i tradisjoner og ritualer, og ser dem helst som symboler for et gammelt klassesamfunn. Det fortelles fra

krigens dager at man alltid kunne kjenne en australsk soldat på den måten han hilste sine overordnede. Det var så vidt han løftet hånden når de andre gjorde stramt honnør.

Gjennom hele måten å være på, løper en undertone av at suksess og sosial status ikke berettiger til å få bedre behandling, og at de som ikke har klart seg bra i livet har retten til en 'fair go'. Det betyr ikke at man skal dele sine goder med de dårligst stilte, og sørge for at de får det like godt som andre. Det betyr heller at alle har krav på å få en ny sjanse og å bli respektert. Australierne er sjenerøse med både vennlighet og høflighet, og begrenser ikke sine sosiale egenskaper til den nærmeste omgangskrets og forretningsforbindelser. De er ikke redde for å slå av en prat med fremmede, og kjører man noen få stopp med bussen er det fort gjort å bli trukket inn i en samtale. Den australske versjonen av janteloven er snillere enn den norske. Du kan gjerne tro du er bedre enn andre, men du bør være så klok at du ikke viser det. Form er viktigere enn innhold. Det anses som uhøflig å skryte, vise til sine fine forbindelser eller å være snobbete. Det eneste det virkelig er lov å skryte av, er egne og andres idrettsprestasjoner. Når det gjelder sport er australierne fullstendig hemningsløse, så på det området gjelder det bokstavelig talt andre spilleregler.

Men om det ikke er lov å fortelle hvor flink man har vært, så er det tillatt å fortelle hvor «heldig» man har vært. Australierne har gjennomgående større tro på hell enn på dyktighet, og lenge var landet preget av skepsis til skole og utdanning. Det virker som om det er lettere å opprettholde idealene om likhet når man kan forklare suksess ved hjelp av tilfeldigheter. Da kan man omgås folk som har gjort det bra uten å mistenke dem for spisse albuer. Og da kan man leve i håpet om at hellet en dag vil komme til en selv. Om man ser på australiernes deltakelse i alle slags lotterier, tipping og veddemål, må den australske tro på hell være en av de mest utbredte i verden.

Likhetsidealet er positivt i den forstand at det ikke bare kvister de som står over en, men at det i like høy grad tar sikte

Vindmøllene er blitt et symbol for Australia. De er arbeidshestene som trofast pumper opp vann fra de mineralholdige kilder dypt nede i jorden, slik at dyrene ute i bushen kan overleve.

på å beskytte de som har det dårligere enn en selv. Det er dårlig tone når sjefen sjefer. Han eller hun må selvfølgelig ta de nødvendige avgjørelser, men også det skal gjøres på en vennlig måte og slik at sjefen ikke gir inntrykk av å være mer verdifull enn de ansatte. Formelle posisjoner er gitt mer makt enn man er vant med i Norge, men arrogante holdninger hos overordnede har vært opphav til konflikter med fagforeninger. Retten til en høflig behandling som ikke er nedlatende, er en menneskerett i Australia. Den samme rett gjelder dessverre ikke for urbefolkningen som stiller i en egen kategori (kapittel 6).

Den sterke vekt på likhet ble skapt i de tidlige dager da først straffanger, og siden gruvearbeidere og bushfolk lærte å holde sammen for å overleve (kapittel 2 og 5). Det var denne ideologien som var med på å gjøre Australia til en av verdens første velferdsstater. Siden er det gått nedover med velferdsstaten, og avstanden mellom rike og fattige har igjen økt. Men likhetsidealet har overlevd i den måten folk omgås hverandre, og er med og skaper det man kan kalle det typisk australske.

I ettertid er livet i bushen blitt romantisert og gjort til et ideal for det moderne Australia. Så fort de har fri, stryker australiere av gårde ut i bushen hvor de lever det enkle liv og priser naturen. Der likner de mye på nordmenn. Den litt røffe stilen som kjennetegner bushfolkene er blitt tatt med til byen, og det legges brett på å være «naturlig». Det er sikkert en del av arvegodset fra den tid det var viktig å ta avstand fra den forfinete britiske overklassen. De dyrker en uhøytidelig og litt sorgløs væremåte, som gjør det både lett og behagelig å være sammen med australiere. Med fra bushen har de også tatt de strenge normer om hvor viktig det er å yte gjestfrihet og hjelpsomhet. Australiere er ikke redde for å åpne sine hjem for fremmede eller å invitere på piknik på stranden. De liker å være sosiale, og de liker en samværsform som gjør at de unngår konflikter i sin daglige omgang med hverandre.

I boken *The Australian Legend* hevder Russel Ward at det var undertrykkelsen og fattigdommen som tvang bushfolkene

sammen i protest mot urettferdige lover og hardhendte myndigheter, og som utviklet den livsstil som australiere nå har overtatt. Andre har hevdet at det var gjennom prøvelser bushfolkene ble ydmyke og snille. Historikeren Manning Clark sier at alle disse bushmytene er overdrevne, og at det bare er et historieløst folk som klamrer seg til en ønsketenkning om hvor moralsk høyverdige deres forfedre var. Slik han ser det, var bushfolkene verken verre eller bedre enn mennesker flest.

Hvorom allting er, så er den typiske australske atferd preget av vennlighet, åpenhet, gjestfrihet og avslappet samvær. Vi finner den både i byene og på de mindre stedene, og jo nærmere vi kommer bushen, jo mer blir det av de verdier som sies opprinnelig å ha kommet fra bushen. Men som alt annet som er typisk, så varierer også denne type atferd.

Norske forretningsfolk kan ha litt problemer med å ta sine australske kolleger alvorlig, er jeg blitt fortalt. Allerede første gang de møtes, kaller australierne de norske forretningsfolkene ved fornavn, uten å ta hensyn til høvding eller indianer. Demokratiske nordmenn synes dette likner på overdemokratisering. Om møtet for eksempel holdes i Sydney eller Perth, kan de australske mennene gjerne opptre i shorts og knestrømper – og selvfølgelig uten slips. Holdes møtet i Melbourne eller Adelaide, kan antrekket være noe mer formelt. Under møtene fleiper australierne med stort og smått, og selv når forhandlingene pågår som hardest, utveksler de spøkefullheter og ler. Både før og etter møtene vises det stor gjestfrihet. De inviterer gjerne sine forretningsforbindelser hjem til grillfest i hagen, tar dem med på seiltur eller arrangerer et helgebeseøk på hytta med familien. De norske reiser glade hjem, i sikker fortrøstning om at all denne vennlighet og gjestfrihet også betød at nå var den ønskede forretningsavtalen vel i havn. Hvis det siden viste seg ikke å være tilfellet, føler de seg lurt. Nordmenn er lite vant til denne sammenblanding av det formelle med det uformelle, og har kanskje glemt at gjestfrihet godt kan gis uten baktanker.

På den andre siden av bordet opplever de australske forret-

ningsfolk sine norske kolleger som tilknappte og reserverte. De er litt usikre på hva det betyr når nordmennene ikke deltar i deres vitsing og småprat, men heller vil snakke om livets mer alvorlige sider. De prøver å myke opp stemningen ved å ta nordmennene med på yndlingspuben og overbevise dem om at alt vil gli så mye lettere om alle bruker fornavn og lar være å diskutere politikk.

Selv reagerte jeg på typisk norsk maner da jeg leste i avisene at Rupert Murdoch, kjent finansmann som tok knekken på de britiske typografer, stelte til grillfest hjemme for sin venn, statsminister Hawke. Med på festen var også formannen i den komité som var satt ned for å undersøke nærmere Murdochs rett til å kjøpe opp stadig flere av de australske mediene. Jeg opplevde det som en uetisk sammenblanding av det formelle og det uformelle. Jeg synes også det var litt merkelig at statsministeren for Labor ikke demonstrerte solidaritet med fagforeningenes kamp i andre land. Hawke er rekruttert fra fagforeningene, hvor han var president før han ble statsminister. Mine australske venner kunne forsikre meg om at gjestfrihet er overordnet andre hensyn, og at det er en utbredt norm at sosialt samvær kan foregå på tvers av alle slags skillelinjer. Andre antydet, ikke fullt så fint, at de Murdochske medier skulle brukes til å vinne gjenvalg for statsministerens parti.

Det gode liv

Australierne tar sine gleder alvorlig. For det store flertall er fritidslivet viktigere enn arbeidslivet, og for puritanske nordmenn må det se ut som om australierne er på ferie året rundt. Det ville de sikkert også gjerne være, om det nå var mulig. De ville ikke stått oppradd for idéer om hva de skulle bruke tiden til. Sannsynligheten er stor for at de ville pakke den uunnværlige kjølebagen og enten dra til stranden eller til en eller annen

sportslig begivenhet. For australiere er ferie og fritid ikke bare avkopling fra arbeidslivet, men en egen livsstil som gjør tilværelsen meningsfylt.

En sommerdag ved stranden er toppen av livsnyttelse. Åttifem prosent av befolkningen bor mindre enn hundre kilometer fra kysten. I hundretusenvis valfarter australierne til strendene, som er så vidstrakte at det er god plass til alle. Noen finner sin egen lille private strand og slår opp telt. Men de fleste går inn i det sosiale liv som utfolder seg langs strendene. Det er ikke bare et sted for ungdommer som i timevis holder det gående ute i bølgene på surfebrett og seilbrett. Det er like mye et sted for pensjonister, spreke så vel som mindre spreke, som møtes på stranden om formiddagen og holder ut inntil solen begynner å gå ned. De ligger under medbrakte parasoller og er stamgjestene som kjenner alle og hilser på nykommere. Noen av dem er nesten svartbrune av mange års sol på lett påklede kropper. De har hørt om hudkreft, som det er mye av på disse kanter, men bryr seg lite. Familier samles omkring de felles grillstedene som er murt opp, og lar biffene og lammekotelettene få et par minutter på hver side, før de serveres til salaten som har fått plass i kjølebagen. Det har også de mange boksene med øl. Spøkefullheter utveksles mellom naboer, gjerne av det litt grovkornete slaget, og ballspill settes i gang med deltakere som ikke trenger å kjenne hverandre fra før. Det er lite slåssing mellom ungene, og for den fremmede iakttakeren virker stranden som en solfylt oase.

Andre søker til de store sportsstevnene, og der er stemningen adskillig mer animert. Her er det lov å vise alle de følelser og aggresjoner man til daglig må holde for seg selv, og vinnere heies fram og tapere pipes ut. Som regel har hver av tilskuerne sitt favorittlag, enten det nå spilles cricket, vanlig fotball eller den spesielle formen for australsk fotball. De utvalgte spillerne kan støttes hemningsløst og ukritisk. Unntaket er «the under dog». Det er ingen som er som australierne når det gjelder å ha hjerte for de små som kjemper tappert, men som likevel må gi

opp. Stemningen kan endre seg fullstendig når et slikt lag kommer på banen. Entusiasmen gjelder også hesteveddeløp, hundeveddeløp, tennisturneringer, svømmestevner, regattaer, i det hele tatt alt som har med konkurranse og fysiske prestasjoner å gjøre. Omkring dette å være tilskuer er det skapt et sosialt fellesskap, hvor flere går i følge, drikker sammen, deltar i veddemål om hvem som vil vinne, diskuterer spillet, og fortsetter samværet når stevnet er forbi. Det meste av dette er mannlige aktiviteter (kapittel 5). Den som leser avisene før helgen vil se at det hver uke er flere sider med annonser om de mange stevner som finner sted. De ivrigste kan greie å få med seg ganske mye i løpet av en uke, for også om hverdagene er det mange stevner og veddeløp på gang.

Svært mange australiere er selv aktive sportsutøvere. Ja, det er de som vil hevde at det virkelige liv ligger i å drive sport, og ikke i alle de andre ting vi ellers holder på med til daglig. På skolene deltar ungene i alle slags sportsaktiviteter. Det er en del av undervisningen, og er ett av de områder som gir størst prestisje ved å gjøre det bra. Tennis og svømming må vel sies å være de to nasjonale sportsgrener, og tennisbaner og svømmehaller ligger strødd utover i offentlige og private anlegg.

Ellers tillater velstanden at fritiden kan brukes til alt fra dypvannsfiske og hanggliding fra hurtiggående motorbåter, til turer med campingvogn inn i bushen og whitewater rafting når det er vann i elvene. Om vinteren befolker australierne de få stedene der det er mulig å gå på ski. Mulighetene for å utfolde seg er utallige, og australierne er eksperter på å finne stadig nye måter å leke på.

Noen av aktivitetene er forbeholdt de mer velstående, fordi det er kostbart å delta. Andre aktiviteter har tradisjonelt vært klassedelte, som for eksempel hundeveddeløp og hesteveddeløp som tiltrekker ulikt publikum. Men for øvrig gjelder likhetsidealet også innen sporten, og sportslige prestasjoner teller mer enn sosial status. Det var like stor begeistring i Australia da halvblodskvinnen Evonne Goolagong vant i Wimbledon og ble

internasjonal tennisstjerne, som da Frank Sedgman og Rod Laver vant.

De som holder seg hjemme, griller i hager og parker, og om kvelden kan den som driver gatelangs nyte mange slags liflige dufter. Offentlige parker er utstyrt med grillsteder og plasser til ballspill som blir et annet senter for sosialt samkvem. Råstoffer som brukes til maten er førsteklases, og måltidene kan suppleres med australske viner som ikke står tilbake for verken europeiske eller andre viner. Mye tid tilbringes også på restauranter som kan tilby utsøkte måltider fra hele kloden. Puben nede på hjørnet er et liv for seg. Hit kommer ikke solen inn, det er heller mørket som dominerer. Pubkulturen minner mye om den vi finner i England, og menn fra alle sosiale lag møtes her ved lunsjtid og etter arbeidstid for å få en øl og en god prat.

Men medaljen har også en bakside. Den har faktisk flere baksider. Først og fremst fordi det er noen som ikke får del i det gode liv. Trass i velstanden er det ganske mange fattige i Australia (kapittel 7). Og de som har store omsorgsoppgaver eller er fysisk og psykisk funksjonshemmete, har mindre grunn enn alle de andre til å glede seg over det rike fritidsliv, fordi de langt på vei er utelukket fra det sosiale samvær som er knyttet til fritiden.

Donald Horne velger en litt annen vinkel når han kritiserer sine landsmenn for ikke å bry seg med morgendagen og neste generasjon. I boken *The Lucky Country* sier han at australierne er blitt så opptatt av å ha det koselig og å nyte livet, at de ikke lenger interesserer seg for hva som skjer i samfunnet for øvrig. De er politisk apatiske og overlater de viktige avgjørelser til en liten gruppe mennesker som får et altfor lett spill med å styre etter egne hoder i et land som ellers setter demokratisk atferd høyt. I stedet for å legge sine krefter til fritiden, burde australierne legge sine lojaliteter til det framtidige Australia og interessere seg mer for de vesentlige og mer langtrekkende spørsmål. Man kan ikke lenger løse problemer med å si «no worries,

mate», slik man gjorde før, sier han. Nå må australierne begynne å ta livet på alvor.

I boken *Waltzing Materialism* skriver Jonathan King at australierne er blitt så materialistiske og opptatte av det gode liv, at de har glemt å ta vare på grunnleggende verdier. De er blitt nytelsesorienterte slik at de unnlater å gi plass til intellektuelle og kulturelle interesser. Jeg tenkte på boken da jeg første gang vandret inn i Queen Victoria Building i Sydney. Det er en forhenværende jernbanestasjon som er laget om til fire etasjer fylt med lekre butikker. Den gamle stilen er restaurert på en vakker og pietetsfull måte, og det er en fryd å gjøre sine innkjøp på heldekkede teppegulv i smarte forretninger. På Quai d'Orsay i Paris tok franskmennene omtrent på samme tid i bruk en gammel jernbanestasjon. Også den er blitt vakkert restaurert, og de gamle vinduer og paneler er beholdt. Men i motsetning til Australia gjorde Frankrike bygningene om til et storslått museum hvor publikum for en billig penge kan glede seg over mange slags kunst.

Et annet liv

Det har vært sagt om australierne at de er makelig anlagt. Skal man dømme bare etter måten de snakker på, kan det nok være noe i det. De slurver med ordene og kutter dem ned til en slang av forkortelser som det undertiden er vanskelig å forstå. Australiere er «aussies», badedrakt er «bather», fotballkamp er «footies». Men å bruke latskap som forklaring på det gode liv, er litt for enkelt. Den høye levestandarden over flere generasjoner har gitt australierne råd til det gode liv, og den overdådige naturen har invitert til en spesiell form for livsnytelse. Men i tillegg har de også hatt et arbeidsmarked som nesten ikke har kjent arbeidsløshet, bortsett fra i de aller seneste årene. Selv under depresjonen i 30-årene var australierne bedre stilt enn folk i mange andre land. Det har gitt australske arbeidstakere

gode kort på hånden til å forhandle om kortere arbeidstid og flere søndager.

Mine erfaringer med arbeidslivet begrenser seg til universitetet. Her tar arbeidsdagen til ved ni-tiden. Når klokken er halv elleve er det tid for «morning tea», og instituttene stenger i en halvtime eller så. Lunsjpausen starter klokken halv ett og varer i alle fall en time. Da er universitetet også stengt. «Afternoon tea» inntreffer klokken tre, og varer likeledes en halvtime. Ved femtiden er arbeidsdagen slutt, og rengjøringspersonalet overtar. Døgnrytmen på universitetet avviker ikke mye fra den vi finner i andre offentlige institusjoner, og både morgenteen, ettermiddagsteem og den lange lunsjpausen er vel innarbeidet på de fleste arbeidsplasser.

Fagforeningene står sterkt, og de har i årenes løp vært det viktigste instrument for å skape trygghet for de australske arbeidstakere. Jevnt over er de bedre beskyttet og har flere velferdsgoder enn arbeidstakere i de fleste andre land det er rimelig å sammenligne med (kapittel 3). Det finnes et utall av både små og store fagforeninger, og noe over halvparten av arbeidstakerne er fagorganiserte. Streiker og gå-sakte-aksjoner har vært mye brukt, og Australia ligger fortsatt høyt på listen over antall dager som går tapt i arbeidskonflikter. Streikevåpnet brukes ikke bare til å forbedre forholdene for arbeiderne. Det brukes også i tautrekkingen mellom pamper i ulike fagforeninger, og er et middel til å demonstrere innflytelse og makt.

Skip kan bli liggende i havnen i ukevis dersom konkurrerende fagforeninger er uenige om hvem som skal reparere en kran. Streikene rammer rett som det er utenforstående, og ingen kan oppholde seg særlig lenge i det australske samfunn uten å bli berørt på et eller annet tidspunkt.

Den nye australske folkesykdom er RSI (repetitive strain injury). Den blomstrer først og fremst i den offentlige sektor hvor den kan gi anledning til 26 ukers sykemelding med full lønn. Ifølge statistikken trives den ikke fullt så bra i den private sektor, som ikke har en liknende ordning. RSI kan være en

alvorlig belastningssykdom som man like gjerne kan få ved et samleband som foran en terminal. Symptomene er diffuse, og det er vanskelig for legene å stille en presis diagnose. Alle australiere har sin RSI, og den er det sentrale tema ved middagsselskaper og ved tilfeldige møter på bussen. Det er som med været i Norge et tema som alle kan bidra til. RSI får man like gjerne når man driver med sport, så det er kanskje ikke rart at akkurat denne sykdommen skulle bli australsk folkeeie. En tennisskive er for eksempel en typisk RSI. For ytterligere å forebygge RSI er det blitt påbudt at alle som skriver på terminal skal holde en pause på ti minutter for hver time de skriver. Samme lov er enda ikke gjort gjeldende for dem som jobber ved samleband.

I en flengende analyse av framtidsmulighetene for det australske samfunn, går de to amerikanske forskerne, Herman Kahn og Thomas Pepper, til felts mot det gode liv i boken *Will she be right? The future of Australia*. De hevder at australierne allerede oppfører seg som om de lever i det post-industrielle samfunn og har tatt på forskudd gleder som deres samfunn enda ikke har råd til. Hvis australierne ønsker å videreutvikle sitt samfunn og få råd til økonomisk krevende investeringer, som for eksempel å omdanne ørkenen til fruktbar jord, eller å ta i bruk teknologi som kan opprettholde den framtidige velstanden, så må de ta skjeen i en annen hånd. Først og fremst må de øke arbeidsinnsatsen, slutte å streike, og la være med å bevilge seg selv så mye fritid og så mange velferdsgoder. Overskuddet bør ikke lenger kanaliseres inn i det gode liv, men bør brukes til å stimulere økonomien. Den spontane ha-det-morsomt-kulturen er ødeleggende for arbeidsmoralen og bidrar til å underminere landets framtid. Likhetsidealet gjør det vanskelig for arbeidsgiverne å differensiere lønninger og stimulere til økt arbeidsinnsats. I det hele tatt bør australierne legge til side mye av det som i dag går for å være typisk australsk, og bli mer økonomisk orienterte.

Kahn og Pepper føyer seg inn i rekken av de mange som

kritiserer det søndagslandet noen og enhver kan ønske seg. Men det er tvilsomt om australierne vil ta kritikken inn over seg. De er ikke så interessert i økonomiske analyser som vil sikre dem det gode liv i framtiden. Det gode liv er jo her og nå.